

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗАСТОСУВАННЯ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ В УКРАЇНІ

Розглянуто основні проблеми застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності та охарактеризовано шляхи впровадження МСФЗ

Постановка проблеми. Євроінтеграція вимагає від українських підприємств впровадження змін у сфері управління компаніями. Одним з основних показників, що характеризує підприємство та є важливим для користувачів, є зрозуміла звітність, оформлена за міжнародними стандартами. Представлення звітності за Міжнародними стандартами фінансової звітності (далі – МСФЗ) не є обов'язковим для всіх компаній, але звітність у такій формі все частіше хочуть бачити потенційні іноземні інвестори або банки чи інші фінансові установи при наданні кредиту. Крім того, є ряд вимог нормативних актів, при настанні яких суб'єкти господарювання зобов'язані складати звітність за МСФЗ.

Найбільш розповсюдженими причинами, через які підприємство складає звітність за МСФЗ є наступні:

1. Застосування стандартів публічними акціонерними товариствами відповідно до вимог Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку.

2. Подання звітності за міжнародними стандартами іноземним інвесторам за їх вимогою.

3. Представлення інформації про фінансовий стан відповідно до МСФЗ для покращення інвестиційної привабливості підприємства для залучення нових інвестицій або ведення діяльності закордоном.

4. За власною ініціативою керівництва підприємства, коли виникає потреба для цілей управління отримувати інформацію якісно нового рівня про фінансове положення підприємства, яку не дає національна система.

Метою дослідження є виявлення проблем, з якими стикаються підприємства при підготовці звітів за Міжнародними стандартами фінансової звітності вперше, а також узагальнення способів впровадження МСФЗ.

Виклад основного матеріалу. Фінансова звітність є структурованим відображенням фінансового стану та фінансових результатів діяльності суб'єкта господарювання. Метою фінансових звітів є надання інформації про фінансовий стан, фінансові результати діяльності та грошові потоки суб'єкта господарювання, яка є корисною для широкого кола користувачів при прийнятті ними економічних рішень. Фінансові звіти також демонструють результати того, як управлінський персонал розпоряджається довіреними йому ресурсами. Для представлення такої інформації фінансові звіти повинні надавати наступні дані про суб'єкт господарювання, а саме про: активи, зобов'язання; власний капітал; доходи та витрати, у тому числі прибутки та збитки; внески та виплати власникам та грошові потоки. Ця інформація, разом з додатковою інформацією, що наводиться у примітках, допомагає користувачам фінансових звітів спрогнозувати майбутні грошові потоки суб'єкта господарювання [3].

В першу чергу варто звернути увагу на випадки, коли складання звітності за міжнародними стандартами є обов'язковим для суб'єктів господарювання. Відповідно ч. 6 статті 40 Закону України "Про цінні папери та фондовий ринок", публічні акціонерні товариства повинні додатково розкривати інформацію про свою діяльність на основі міжнародних стандартів бухгалтерського обліку.

На думку Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку України, подання публічними акціонерними товариствами звітності за МСФЗ дозволить керівникам, головним бухгалтерам і аудиторам учасників ринку цінних паперів суттєво покращити якість інформації, яка розкривається на ринку цінних паперів, а також зробить фінансову звітність учасників фондового ринку більш прозорою та зрозумілою для інвесторів. Застосування МСФЗ має можливість стати одним із чинників вдосконалення системи корпоративного управління, розробки та прийняття кодексів етики акціонерними товариствами.

Повний комплект фінансових звітів, які емітент повинен подати відповідно до чинного законодавства, регулюється безпосередньо МСФЗ та складається з наступних звітів:

- а) звіт про фінансовий стан на кінець періоду;
- б) звіт про сукупні прибутки та збитки за період;
- в) звіт про зміни у власному капіталі за період;
- г) звіт про рух грошових коштів за період;
- г) примітки, що містять стислий виклад суттєвих облікових політик та інші пояснювальні примітки;
- д) звіт про фінансовий стан на початок найбільш раннього порівняльного періоду, коли суб'єкт господарювання застосовує облікову політику ретроспективно або здійснює ретроспективний перерахунок статей своїх фінансових звітів, або коли він перекласифікує статті своїх фінансових звітів.

Варто зазначити, що Міжнародні стандарти фінансової звітності – це стандарти виключно звітності, тобто заключного етапу бухгалтерської роботи. Вони не висувають ніяких спеціальних вимог до обліку і компанія має право вибирати будь-який доступний спосіб отримання міжнародної звітності.

Подібний пакет звітів можуть також вимагати іноземні інвестори, що є особливо важливим при складанні консолідованої фінансової звітності.

Складаючи фінансову звітність за міжнародними стандартами вперше, керівники підприємств та бухгалтерські служби можуть стикнутися з рядом проблем основними з яких є наступні:

– відсутність кваліфікованих фахівців, які можуть розуміти і застосовувати МСФЗ. Причому мова йде не лише про підготовку звітності, а й про використання і розуміння її. Найбільш результативним методом навчання МСФЗ є навчання у процесі впровадження стандартів в конкретній компанії;

– виникнення додаткових витрат внаслідок потреби у придбанні нового програмного забезпечення, за допомогою якого складання звітності значно полегшило роботу персоналу та зменшило можливість допущення помилок;

– необхідність у зборі додаткової інформації, яку вимагають МСФЗ, включення до посадових обов'язків працівників підрозділів додаткових функцій;

– складність окремих стандартів. Найбільш важкі для сприйняття на сьогодні елементи МСФЗ – стандарти, присвячені відображенню у звітності фінансових інструментів, зокрема вкладень у цінні папери, похідних інструментів, дебіторської та кредиторської заборгованості. Складність також полягає ще й у тому, що активи і зобов'язання мають бути оцінені за справедливою вартістю, що є складним завданням для вітчизняних фахівців.

Крім того, власнику або керівнику підприємства необхідно виробити правильну стратегію впровадження МСФЗ. Існує два основних підходи до вирішення питання про переведення фінансової звітності на міжнародні стандарти (рис 1.):

- трансформація бухгалтерської звітності, складеної відповідно до національних стандартів на звітність в стандартах МСФЗ;
- конверсія або ведення паралельно з національними стандартами управлінського обліку відповідно до МСФЗ.

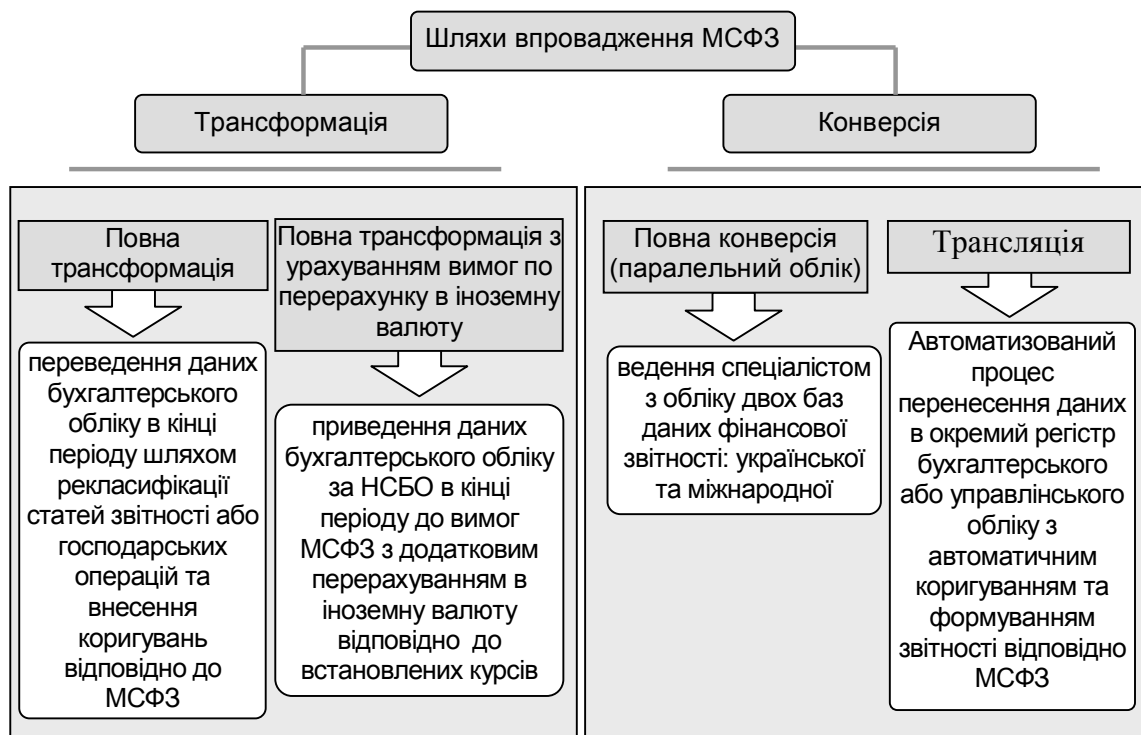

Рис. 1. Шляхи впровадження Міжнародних стандартів фінансової звітності на підприємстві

Оскільки важливим є саме результат, підприємство має право на свій розсуд обрати найбільш зручний для себе метод. Одні підприємства обирають перший шлях, у тому випадку, коли потрібно періодично, раз на квартал або раз у рік отримувати звітність відповідно до МСФЗ. Інші, йдуть шляхом, який дозволяє оперативно отримувати звітність відразу в двох стандартах, і, таким чином, застосовувати звіти в управлінні підприємством, розробці планів та бюджетуванні тощо.

Якщо говорити про трансформацію звітності з національних стандартів до вимог МСФЗ, то цей метод разом з перевагою відносної простоти має істотні недоліки. Як правило, трансформація робиться на кварталній або щорічній основі. Відповідно отримати інформацію на проміжних стадіях неможливо. Також даний спосіб, як правило, пов'язаний з використанням електронних таблиць для трансформації, коректувальних проводок, розрахунків і т.д. Тому варто наголосити про можливість підвищеного ризику виникнення помилок (внаслідок людського фактору). З іншого боку, якщо підприємство веде управлінський облік досить детально і в нього немає потреби або обов'язку у

представленні звітності за міжнародними стандартами інвесторам або кредиторам на кварталній чи місячній основі, то методика трансформації може бути застосована.

Даний метод може використовуватися як проміжний крок до конверсії для великого бізнесу або може стати звичайною практикою для середніх підприємств.

При застосуванні паралельного обліку потрібно розуміти, що ведення обліку відразу в декількох моделях одночасно підніме важливу проблему – подвійного введення інформації. Якщо на підприємстві автоматизований бухгалтерський облік, технічно проблема може бути достатньо легко вирішена.

Повна конверсія або паралельний облік з точки зору зменшення ймовірності здійснення помилок та часу отримання результату у звітності, постійного інформування користувачів про результати є більш коректною. Для того, щоб впровадити паралельний облік, потрібні кошти на закупівлю додаткових інформаційних технологій, навчання або отримання послуг сторонніх спеціалістів чи наймання кваліфікованого персоналу, перебудова всієї системи обліку, який був би націлений на паралельний облік.

Значна кількість компаній готують фінансову звітність, переносячи дані бухгалтерського обліку в такі системи, як Excel, і вручну конвертують звітність відповідно до вимог міжнародних стандартів, але варто зазначити, що при великій кількості операцій конвертувати бухгалтерські дані досить проблематично, тому великі підприємства змушені використовувати спосіб трансляції.

У час нових інформаційних технологій серед програмного забезпечення існують продукти, які дозволяють скоротити тимчасові витрати по внесенню даних в систему. Таким чином, джерелом для формування звітності в кінцевому підсумку будуть служити одні й ті самі первинні бухгалтерські документи.

Впровадивши на підприємстві інформаційну систему, яка дозволить автоматично проводити конвертацію облікових даних з національної системи обліку в МСФЗ, вдасться заощадити час. Таким чином, рішення проблеми оперативної підготовки звітності відповідно до МСФЗ полягає в комп'ютеризації обліку. Єдиним недоліком такого способу підготовки звітності за МСФЗ є вартість програмного забезпечення та послуги з впровадження комп'ютерного забезпечення, які можуть коштувати мільйони або десятки мільйонів гривень.

Висновки. Враховуючи вищевикладене, для запровадження МСФЗ на підприємстві необхідно створити відповідну службу, визначити її функції, закріпити обов'язки за відповідальними особами шляхом розробки внутрішніх розпорядчих документів. Одним з основних моментів, який необхідно прописати у таких документах є безперервну оновлення фахівцями відповідної служби власних баз знань, оскільки МСФЗ досить динамічні.

Зваживши переваги та недоліки кожного зі шляхів впровадження міжнародних стандартів фінансової звітності (трансформації та конверсії), керівництво підприємства, не виключаючи отримання консультацій у провідних спеціалістів, повинно вибрати найоптимальніший. Але, навіть зробивши такий важливий крок, не варто очікувати на складання повноцінної звітності, яка

відповідає всім встановленим для розкриття інформації вимогам у короткостроковій перспективі. Важливо розуміти, що цей процес є поступовим і вимагає особливої ретельності, якщо ціллю є створення якісно нової системи обліку.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Міжнародні стандарти фінансової звітності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://gaar.ru/biblioteka>.

2. Облік та звітність за МСФЗ: для кого, навіщо і чому? // Дебет-Кредит. – 2006. – № 20 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dtkk.com.ua/show/1cid02519.html>.

3. Рішення Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку Про схвалення інформаційного листа Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку "Щодо розкриття на фондовому ринку інформації про діяльність публічних акціонерних товариств на основі міжнародних стандартів фінансової звітності" від 30 червня 2010 року N 1033: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ssmsc.gov.ua/ShowPage.aspx?PagelId=757>.

4. Розпорядження Кабінету міністрів України про Про схвалення Стратегії застосування міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні від 24 жовтня 2007 р. N 911-р: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/printable_article?art_id=86024.

5. Светлеющий О. Как грамотно подготовит компанию к переходу на МСФО: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.intalev.ua/index.php?id=22485>.